

**Filosofická fakulta -katedra sociální práce
Universita Karlova v Praze**

**Posudek na rigorózní práci Mgr. Dany Vrabcové
„Mediace jako profese“**

1.Hodnocení úvodu,cíle,

Úvod:

Mediace je v poslední době, zejména od existence Zákona o mediaci z r.2012, stále častěji tématem diplomových či rigorózních prací. Mgr.Dana Vrabcová zdůrazňuje, že mediace využívá poznatků z různých vědních disciplín, jako jsou sociální psychologie, sociologie, právo a sociální práce. A i když existuje mnoho definic mediace, modelů vedení mediačního procesu i různé způsoby praktického využívání mediace v rozličných oblastech společenské praxe, nastává fáze snahy o profesionalizaci mediace, zvláště v souvislosti s jejím využitím jako alternativy k soudnímu procesu. Původní diplomovou práci rozvíjí o praktické využití a srovnává činnost advokáta a mediátora v rámci jedné rodinné kazuistiky.

Cíl rigorózní práce:

Cílem práce je stanovit na základě teoretické analýzy a srovnáním s profesí advokáta, je-li práce mediátora v České republice již autonomní profesí, nebo zda je využívána jako metoda v rámci i jiných profesí. Podstatná nová část práce se týká srovnání výkonu advokáta a mediátora na modelu rozvodového řízení konkrétní rodiny manželů Novákových, kteří mají dvě malé děti.

2.Rozdělení práce-teorie a praktické části, metodika, literatura

První –teoretická část práce:

Převažující část práce se zabývá teoretickou základnou mediace, historickými kořeny mediace, sleduje vývoj a využití mediace v České republice a identifikuje teoretické zdroje mediace. Předkládá rovněž přehled definic mediace, popisuje cíl a výsledek mediace, podrobně se věnuje principům mediace, které jsou základem pro etiku mediátora. Při porovnání čtyř autorů sleduje jimi formulované základní principy, z nich si vybrala : dobrovolnost, důvěrnost, nestrannost a neutralitu a orientaci na budoucnost, takže se věnuje těm nejcharakterističtějším.

Další podkapitoly podávají přehled modelů, směrů i přístupů v mediaci a ukazují oblasti aplikace mediace v praxi. Věnuje pozornost profesním standardům a etickým kodexům. Srovnává vše i s pojetím v Evropě a upozorňuje, že není jednotný přístup a standardizace jak je tomu běžně u jiných profesí. Velkou pozornost věnuje Asociaci mediátorů (jako první definovala vzdělávací a profesní standardy a etický kodex) Probační a mediační službě (je to státní instituce, která se věnuje práci probačních a mediačních úředníků a definuje standardy pro výkon jejich práce) a také výstupům Olomoucké konference o mediaci z r.2015, (téma bylo i profesionalizace mediátora).

Druhá-praktická část :

Tato část je zastoupena menší polovinou textu. V původní diplomové práci se věnovala i rozborům a pohledům na profesi advokáta, a to jak z hlediska vzdělávání, tak i profesních standardů i etických kodexů. Téma v této práci rozšiřuje o kapitolu 8. „**Srovnání činnosti advokáta a mediátora v praxi**“. Na komparativní analýzu v rámci standardů a kodexů tedy navazuje porovnání služby advokacie a mediace v praxi. V modelu jedné rozvádějící se rodiny s dětmi názorně autorka předkládá, jak probíhá spolupráce klienta s advokátem a jak s mediátorem. Zdůrazňuje, že model byl zvolen proto, aby odborné i laické veřejnosti srozumitelně přiblížila mediaci a poukázala na její vhodnost při řešení sporů rodičů během rozvodového řízení.

Praktickou část uzavírá dotazníková sonda, zjišťující názory praktikujících mediátorů a klientů, kteří mediaci využili. Ve větším obsahu je v příloze této práce.

Metodika :

- komparace základních dokumentů (původní text)
- porovnání reálné kauzy při práci mediátora a advokáta (nový text)
- dotazník mediátorům a účastníkům mediace, porovnání (původní text, více v příloze)

Komparace profese advokáta a mediátora je provedena na základě identifikačních znaků odborné profese, jak je pojmenoval Greenwood: systematická teorie, profesionální autorita, komunitní sankce a profesní kultura. I když uvádí více autorů, kteří publikují o mediaci jak v ČR, tak i v Evropě, případně i mimo EU, zvolila si tohoto autora, protože vystihl nejzákladnější definice a mnozí následníci na něho navazují. Zde jednoznačně vyznívá, že advokát je profese uznávaná po staletí a u nás je od poloviny 90.let jasně definovaná a reprezentovaná Českou advokátní komorou, zatímco mediace je mladá a nejednoznačně definovaná oblast. Nicméně oba výkony –jak advokáta, tak mediátora, zařazuje mezi profese pomocné, které ale provázejí lidstvo samo od samého počátku, resp. pomáhají lidem v jejich těžkých konfliktních situacích. Cesty k profesionalitě advokáta a mediátora jsou však diametrálně odlišné, protože je společnost jinak využívala. **Kapitola nebyla v rámci této práce změněna.**

Nová část rigorózní práce je věnována **porovnání reálné kauzy při práci/výkonu advokáta a mediátora.** Rozvádějíci se klienty jsou manželé Novákovi, kteří mají dvě děti-7 letou Lucku a 9 letého Ondru. Jejich cestu při rozchodu a žádosti o rozvod sleduje paralelně při pomoci advokáta a při pomoci mediátora. Konkrétní postupy rozebírá z hlediska času, financí, odborného jazyka a samozřejmě výsledku. Rozdíly jsou veliké, ve všech sledovaných oblastech.

Postup za pomoci advokátů manželům Novákovým probíhá od ledna 2014 do prosince r.2015, tedy 2 roky, poté je rodina rozvedena, děti jsou svěřeny do výlučné péče matky. Finanční náklady za práci advokáta vysoce převyšují náklady mediace.

Při mediaci byl proces zahájen v lednu 2014 a skončil rozvodem téhož roku v prosinci, a to s formou střídavé péče o děti. Mediátorovi zaplatili rodiče 12 000.-Kč. Další náklady jsou již spojeny se soudním postupem u obou odborníků, posudkem na odhad majetku apod.

Rozdíl není jen v nákladech. Autorka upozorňuje, že při mediaci je podporována osobní participace rodičů a rovněž i dětí (mediátorky je stále připomínaly a ptaly se osobně dětí na reakce) a to na různá témata při řešení rozpadu rodiny, dále vše probíhá v bezpečném prostředí bez stresu a nastaven je způsob efektivní komunikace, která vede ke kooperaci. V přílohách autorka připojila zápisy z mediací, které doplňují výstupy mediálních jednání manželů Novákových.

Autorka tím jednoznačně potvrdila, že podobné **rodinné kauzy mají větší šanci při bezpečném a efektivním řešení za pomoci mediace.** Zároveň ale nezdůraznila, že mediace je všelékem na všechny další kauzy, které kolem nás existují a které lidé musejí řešit buď sami či za pomoci prostředníků s jinými kompetencemi a přístupy.

Srovnání advokacie a mediace je **doplněno názory mediátorů a klientů zjištěných v dotazníkové sondě.** Protože se jednalo o první sondy a provedeny byly dle autorky na malém vzorku, s jednoduchými popisy a grafy s relativními četnostmi, vložila je do příloh jen jako krátký doplněk. **Tato kapitola byla rovněž původní z diplomové práce.**

Literatura:

Autorka využívá jak literaturu českou, tak i zahraniční a sledovala i materiály na webových portálech, seznam je oproti původní diplomové práci rozšířen o další dostupnou literaturu. Je vidět, že se dobře orientuje v tématu, že jej dobře zná, že sleduje teoretické

diskuze, metodické popisy a definice a že její poznatky z praxe se opírají o reálné skutečnosti. To vše dohromady jí umožňuje systémový pohled na sledované téma.

3.Závěr práce

Na rozdíl od advokacie je mediace velmi mladý vědecký obor a v současné době prochází procesem hledání jednotného teoretického a metodického pojetí, resp. specifického profesního zařazení. Autorka si je vědoma, že mediace je na rozdíl od advokacie na počátku cesty profesionalizace a poukazuje na rozdíly mezi sledovanými obory. Uzavírá, že mediace je, ve srovnání s advokací, pro laickou veřejnost a stále i pro část odborné veřejnosti těžko identifikovatelná. Mediátoři, na rozdíl od advokátů, nejsou vnímáni klienty, spolupracujícími profesemi, veřejností a médii jako silná jednotná profesní skupina. Mediace se teprve formuje jako služba veřejnosti, kterou by měli poskytovat profesionální a erudovaní mediátoři. Nově je představen proces a výsledek mediace: při srovnání konkrétních kroků práce advokáta a mediátora zdůrazňuje autorka výhody mediace- bezpečí, kooperaci účastníků, nižší platbu za služby mediátora a efektivitu společného řešení rodičů..

Hodnocení:

Autorka poprvé srovnává profesi „advokáta“ (zcela zakotvenou teorií, metodikou a i dlouhodobě vnímanou klientelou a experty) s profesí či oborem „mediátora“, která je u nás sice šířena od konce 20.století, ale stále ještě není metodicky přesně a jednoznačně definována. Situaci hodnotí jako počátek profesionalizace mediátora.

4. Ohodnocení:

Práci hodnotím jako **výbornou**.

Práce splňuje požadavky kladené na rigorózní práci.

Práci doporučuji k obhajobě.

5. Otázky k obhajobě:

- 1) Jaké kroky jsou nutné pro kodifikaci mediace jako profese (zejména v obchodní a občansko-právní oblasti) a co je již nastartováno? Jak to, že práce probačního a mediačního úředníka je brána již jako profese a má definovány vzdělávací a profesní standardy?
- 2) Co by mohlo zvýšit image mediace nejen mezi mediátory, ale laickou i odbornou veřejností, i když již existuje Zákon o mediaci?
- 3) Jaké vzdělávací standardy by měl mediátor dosáhnout, aby se stal respektovaným profesionálem?

V Praze, dne 22.10.2016

PHDr.Tatjana Šišková

Tel: +420 604 959 657

E-mail: tatjana.siskova@centrum.cz